

Sissejuhatus

5. klassi eesti keele õppeprotsessi kirjeldus järgib eesti keele ainekava ja koosneb järgmistest osadest: õppevaldkonnad „Suuline ja kirjalik suhtlus“, „Teksti vastuvõtt“, „Tekstiloomed“, „Õigekeelsus ja keelehoole“. Iga õppevaldkonna alajaotuses on esitatud vastavad õpitulemused, õppesisu, põhimõisted, meetodilised soovitusel, lõiming, üldpädevuste kujundamine, seos läbivate teemadega ja valik soovitatavaid lisamaterjale.

Hindamise alus on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010, § 29, § 30), põhikooli riiklik õppekava (06.01.2011, § 19, § 20, § 21, § 22 ja § 23) ja kooli õppekava. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

II kooliastmes hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust.

Õppesisu

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulisel kõnes ja kirjalikus tekstis.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine.

Suuline arvamused ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamise.

Põhimõisted: dialoog, argikeel, kirjakeel, väitlus

Metoodika

Õpetaja:

- 1) juhendab õpilasi dialoogi koostamisel, esitamisel, hinnangu andmisel ja arvamuse avaldamisel;
- 2) valib lugemiseks sobivad tekstid, suunab loetud tekstide põhjal arutelu;
- 3) annab õpilastele tuttava keskkonnaga seotud probleemülesande või sõnastab selle õpilastele tuttava teksti (nt kirjandusteose) põhjal, suunab leidma erinevaid ideid ja lahendusi;
- 4) selgitab argi- ja kirjakeele erinevusi, korrigeerib õpilaste keelekasutust;
- 5) tutvustab väitluse põhimõtteid, võimalusel viib läbi näidisväitluse;

6) leiab sobivad teemad ja korraldab väitluse rühmade vahel.

Suhtlusolukordade rollimängude jaoks on soovitatav leida sobivad situatsioonid, milles õpilased iga päev peavad toime tulema.

Arutelu jaoks on võimalik leida teemasid loetud raamatutest ja päevakajalistest sündmustest. Väitluse läbiviimisel tuleb samuti arvestada eakohaste teemadega, mis õpilasi puudutavad.

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) koostab paaristööna dialooge erinevates suhtlusolukordades toimetulemiseks (vestlus õpilase ja õpetaja vahel, vestlus bussijuhiga, vestlus sõbraga jmt); harjutab dialoogi ja esitab klassile;
- 2) avaldab arvamust, annab hinnangu kaaslaste esinemisele;
- 3) võrdleb kirjalikku ja suulist teksti;
- 4) otsib lahendusi eri probleemolukordadele, arutleb nende lahendusvõimaluste üle kaaslasega, rühmas või klassis
- 5) kuulab kaaslast, sõnastab oma arvamuse, annab hinnangu;
- 6) osaleb lihtsamal väitluses;
- 7) leiab oma seisukohtadele põhjendusi.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus. Teemakohaste näidetena on võimalik kasutada kirjandustekstide keelt (argikeel ja kirjakeel).

Sotsiaalsed. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised toetavad inimsuhete mõistmist. Inimeseõpetuse tundides õpitut saab kasutada väitluse õppimisel (tervislike eluviiside, turvalisuse ja riskikäitumise teemadel).

Kehaline kasvatus. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Loodusained. Loodusteemalised tekstid õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.

Üldpädevuste kujundamine

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Rõhutatakse vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütlemata, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima.

Enesemääratluspädevus. Areneb suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi.

Õpipädevus. Arendatakse kuulamisoskust ja oma arvamuse kujundamist ning sõnastamist.

Suhtluspädevus. Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma

seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Digipädevus. Arendatakse suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas õppimisel; tekstide vormistamine arvutis arendab infotehnoloogia kasutamise oskusi.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme.

Keskfond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima.

Kultuuriline identiteet. Kujundatakse positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning välditakse eelarvamusliku suhtumise kujunemist.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Eri liiki teemade üle arutledes pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

Soovitavaid lisamaterjale

Ülesanne

Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) osakond. [Telefonivestlused](#).

Bianka Makoid. [Väitlus](#).

Maia Bubnov, Reet Leets. [Murdekeel](#).

Tekst

Aile Vals 2010. [Mängud erinevate osaoskuste arendamiseks](#).

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.

Hindamismudelid. <http://opetaja.edu.ee/hindamismudelid/>

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane

- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;

- esitab teksti kohta küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu:

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.
 Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.
 Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine.
 Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.
 Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.

Põhimõisted: kava, mõttekaart, kokkuvõte, konspekt, diagramm, skeem

Metoodika

Õpetaja:

- 1) kasutab erinevaid aktiivõppe meetodeid (paaristöö, rühmatöö jm);
- 2) tutvustab erinevaid raamatuid ja trükiajakirjandust;
- 3) selgitab erinevate lugemistehnikate olemust ja valdamise vajalikkust;
- 4) juhendab tabelitest, skeemidelt, kaartidelt ja diagrammidelt teabe leidmist;
- 5) valib õpilasele eakohased tekstid, mille põhjal saab harjutada funktsionaalset lugemisoskust, koostab ülesanded, juhendab tööprotsessi;
- 6) juhendab teabe põhjal järelduste tegemist;
- 7) aitab õpilastel luua seoseid õpitu põhjal;
- 8) õpetab ja juhendab kokkuvõtte kirjutamist, konspekteerimist.

Soovitused võimalikeks praktilisteks tegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) loeb internetist ja/või muudest kirjalikest allikatest tekste valitud teema kohta;
- 2) koostab loetud teksti kohta kava, mõistekaardi;
- 3) teeb kokkuvõtte loetust või kuuldust;
- 4) konspekteerib lühidalt kaaslaste või õpetaja esitust;
- 5) sõnastab teksti peamõtte ;
- 6) loeb erinevat liiki tekste, vastab nende põhjal küsimustele, lahendab ülesandeid;
- 7) leiab vastavalt ülesandele infot erinevat liiki tekstidest;
- 8) juhendamise abil teeb järeldusi ja loob seoseid.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus. Arendatakse suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpitakse lugema ja mõistma eri liiki tekste. Ilukirjandustekstide abil õpitakse kavastamist.

Võõrkeeled. Maailmakirjanduse autorite tekstide lugemine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu.

Sotsiaalsed. Erinevate ajaloo-, ühiskonna-, psühholoogiateemaliste tekstide lugemine ja analüüsimine aitab mõjutada maailmapildi kujunemist;

Loodusained. Loodusteemalised tekstid ja probleemülesanded aitavad kaasa loodusteadusliku mõtteviisi

arengule ja keskkonnateadlikkuse kasvule. Loodusõpetuse tundides kasutatavad tekstid on heaks materjaliks konspekterimise õppimisel.

Kunstiained. Pilttekstide analüüs ja illustratsioonide vaatlus soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalust ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid.

Üldpädevuste kujundamine:

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades loovakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded.

Õpipädevus. Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilast suunatakse olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklike seisukohti ning neid väljendama;

Kultuuriline identiteet. Õpilasele pakutakse võimalust omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest;

Teabekeskond. Õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolli ühiskonnas ning kasutama meediat

teabeallikana;

Väärtused ja kõlblus. Õpilast suunatakse arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest. Emakeele väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Soovitavaid lisamaterjale

Tekst

Merike Vardja 2011. [Lugemine. Lugemisstrateegiad ja nende kujundamine. Euroopa keelemapp. Lugemine.](#)

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.

[Hindamismudelid.](#)

Ülesanne

[Ülesanded tekstiliikide kohta.](#)

Tekstiloome

Õpitulemused

Õpilane

- jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju;
- vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu

Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

Põhimõisted: kirjeldus, jutustus, arutlus, probleem, põhjus, tagajärg

Metoodika

Õpetaja:

- 1) selgitab lühireferaadi/esitluse koostamise ja vormistamise reegleid; tutvustab privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetikat;
- 2) juhendab lühireferaadi/esitluse tegemisel, vormistamisel, ettekandmisel ja tagasiside andmisel;
- 3) leiab sobivad tekstid kirjelduse õpetamiseks, juhendab kirjeldava teksti lugemist ja kirjutamist;
- 4) juhendab ilukirjanduslike kirjelduste põhjal järelduste tegemist autori suhtumise kohta;
- 5) valib tekstid ümberjutustamise harjutamiseks; juhendab, kuidas huvitavalt jutustada;
- 6) tutvustab jutustava teksti koostamise etappe, teksti ülesehitust ja juhendab kirjutamist;
- 7) valib eakohased arutlevad tekstid ja tutvustab arutlust;
- 8) juhib arutelu klassis; juhendab põhjuse ja tagajärje seose leidmisel (video), oma seisukohtade põhjendamist; lühiarutluse kirjutamist.

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) koostab lühireferaadi/esitluse, kannab selle ette ning annab tagasisidet kaaslase esitlusele, esinemisele, järgides õpetaja nõuandeid;
- 2) tutvub kirjeldavate tekstidega, võrdleb ilukirjanduslikku ja teabekirjanduse kirjeldust, toob välja kirjeldatava eseme või nähtuse iseloomulikud omadused ja jooned, koostab ise kirjelduse vastavalt tööjuhendile;
- 3) leiab kirjeldusest näiteid autori suhtumise kohta;
- 4) loeb tekste ja jutustab sündmustest;
- 5) mõtleb enne kirjutamist millest kirjutada, koostab kava, teeb eeltöö ja kirjutab puhtandi;
- 6) arutleb õpetaja juhendamisel eakohastel teemadel;
- 7) harjutab põhjus-tagajärje seoste leidmist, oma seisukohtade põhjendamist;
- 8) kirjutab lühiarutluse.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus. Õpitakse kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada.

Sotsiaalne. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist, et osata luua uusi tekste.

Loodusained. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad kujutluspiltide teket, aidates oma tekste luua

Tehnoloogia. Kujuneb oskus kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel.

Üldpädevuste kujundamine

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Õpipädevus. Arendatakse oskust koostada eri liiki tekste ning kujundada oma arvamus ja seda sõnastada.

Suhtluspädevus. Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine: Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamus, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme.

Keskond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus: Kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi,

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

Soovitavaid lisamaterjale

Ülesanne

[Miksike. Kirjeldav kirjand.](#)

[Miksike. Jutustav kirjand.](#)

[Miksike. Arutlev kirjand.](#)

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi,
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Õppesisu

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Võõrtähed ja -häälikud.

Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed g, b, d s-tähe kõrval.

Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.

Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.

Ainsus ja mitmus.

Lauseõpetus

Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavadhemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.

Lihtlause. Lihtlause kirjavadhemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

Põhimõisted: häälik, täht, täishäälik, kaashäälik, suluta häälik, sulghäälik, helitu ja heliline häälik, täishäälikuühend, kaashäälikuühend, silp, liitsõna, liitega sõna, käandsõna, pöördõna, muutumatu sõna, nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna, kääne, käänamine, ainsus, mitmus, tegusõna, olevik, lihtminevik, jaatav kõne, eitav kõne, pööre, pööramine, lause, alus, öeldis, lihtlause, koondlause, liitlause, küsilause, väitlause, hüüdlause, nimi, nimetus, pealkiri

Metoodika

Õpetaja:

- 1) tutvustab eesti keele sugulaskeeli, juhendab kontuurkaardi täitmist sugulasrahvaste ja -keelte kohta; juhendab kontuurkaardi täitmist;
- 2) selgitab tähe ja hääliku erinevust; tutvustab häälikute jagunemist; õpetab häälikuühendi õigekirja, silbitamist ja poolitamist;
- 3) selgitab keele muutumist aja jooksul, uute sõnade tulemist keelde (tuletamine, liitsõnamoodustus, laenamine, uute sõnade loomine);
- 4) õpetab ja juhendab ÕSi ja teiste sõnaraamatute kasutamisel (nii paber- kui ka veebivarianti);
- 5) selgitab õpilastele sõnade jagunemist muutmisviisi järgi ja käandsõnaliike;
- 6) tutvustab ja õpetab eesti keele käändeid ja käänamist, käänete tähendust ja käändevormi valikut; tegusõnade pööramist, arvu, eitavat ja jaatavat kõnet, tegusõna oleviku ja minevikuvorme ning nende kasutamist;
- 7) selgitab lause mõistet, lausete jagunemist suhtluseesmärgi järgi, lauseliikmeid (alus ja öeldis), lause laiendamise vajadust; juhendab õpilasi lausete laiendamisel;
- 8) selgitab liht- ja liitlause (sh koondlause) mõistet, kirjavadhemärkide kasutamist;
- 9) selgitab suure ja väikese algustähe kasutamist nimede ja nimetuste kirjutamisel.

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) kuulab/jälgib õpetaja esitust/esitlust ja loeb tekste keelte, s.h eesti ja sugulaskeelte kohta; uurib kaardilt, kus elavad soome-ugri rahvad; täidab kontuurkaardi;
- 2) avaldab arvamust õpetaja antud teemadel, põhjendab oma seisukohta;
- 3) lahendab ülesandeid õigekirja harjutamiseks;
- 4) tutvub keele muutumisega ja sõnavara rikastamise võimalustega;
- 5) leiab ÕSist teavet sõnade tähenduse ja muutmise kohta;

- 6) esitab käändsõnade kohta küsimuse, kasutab käänamistabelit käänete määramisel;
- 7) tutvub tegusõna aegade, arvu, eitava ja jaatava kõnega; määrab pööramistabeli abil tegusõna pöörde, arvu, aja ja kõneliigi;
- 8) leiab lausetest aluse ja öeldise; laiendab lauset, moodustab võimalikult pikki lauseid;
- 9) harjutab kirjavahemärkide kasutamist koondlauses ja lihtsamat tüüpi liitlauses;
- 10) loeb algustähe reegleid ja täidab õppeülesandeid algustähe kasutamise õppimiseks;
- 11) koostab ise ülesandeid keelendite õige kasutamise harjutamiseks;
- 12) otsib infot õpikust, veebist, sõnaraamatutest, teatmekirjandusest jm;
- 13) kasutab digivahendeid nii ülesannete lahendamisel kui ka koostamisel;
- 14) osaleb projektitöös.

Lisaks õppevaras olevatele harjutustele ja ülesannetele võib õpetaja kasutada erinevaid mängu ja mängulisi elemente tundide mitmekesistamiseks ja vaheldusrikkamaks muutmiseks: Kuldvillak, Alias ja teised. Nutiseadmete abil on võimalus saada kiiret tagasisidet õpilaste oskuste kohta.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus: Ilukirjandustekstide kasutamine õigekirja õppimiseks ja harjutamiseks.

Võõrkeeled: Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeele õppimist.

Matemaatika: Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Sotsiaalne: Riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja õppimist kinnistatakse konkreetsete näidetega ajaloo- ja ühiskonnatundides.

Loodusained: Loodusteemalised tekstid õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.

Tehnoloogia: Kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpikeskkonna kujundamisel.

Üldpädevuste kujundamine

Kultuuri ja väärtuspädevus: Rõhutatakse keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust.

Enesemääratluspädevus: Loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus: Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Õpipädevus: arendatakse erinevatest allikatest teabe hankimist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus: Pannakse alus õpilaste tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine: Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus: Kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist

sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kultuuriline identiteet: Keele kui rahvuskultuuri kandja toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre).

Teabekeskond: Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi,

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

Soovitatavaid lisamaterjale

Veebileht

E-keelenõu. EKI. <http://kn.eki.ee/>

Sõnaraamat

ÕS 2013. <http://www.eki.ee/dict/gs/>

Eesti fraseologismide elektrooniline alussõnastik – FES. <http://www.folklore.ee/justkui/sonastik/>

Eesti keele seletav sõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/>

Väike murdesõnastik. <http://www.eki.ee/dict/vms/>

Fraseoloogiasõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/frs/>

Uute sõnade sõnastik. <http://portaal.eki.ee/uuedsonad.html>

Slängisõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/slang/>

Keeleveeb. <http://www.keelevaab.ee/>

Õppematerjal ja ülesanded

[Avalikud ülesanded eksamite infosüsteemis.](#)

Erinevate keeleõpetuslike teemade materjalid:

Lemme Sulaoja, Mare Kütt. <http://varasalv.weebly.com/eesti-keel.html>

Tuuli Koitjärv. <http://www.getwapps.com/eestikeel>

Mare Hallop. <http://keelkirjandus.weebly.com/>

Erika Rummel. Õigekirjaharjutused. <https://opetaja.edu.ee/ortograafia/>

[Häälikute liigitamine.](#)

[Keelenõuande testid.](#)

Tekst

Kersti Pilt 2014. [Huumori eri vormide kasutamine eesti keele õpetamisel 4. klassis \(magistritöö\).](#)

Magistritöö lõpus on töölehed erinevate teemade õpetamiseks, nt liitsõnade õigekiri, tegusõnade õigekiri, otsekõne, piltlikud väljendid.

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.